

VAS ÉS FÉMMUNKÁS

Előfizetési ára: **A Romániai Vas-, Fém- és Vegyipari Munkások Országos Szövetségének Hivatalos Közlönye**
 Egész évre 60 Lei, félévre 30 Lei, negyedévre 15 L, egyes szám 5 L.
 Megjelenik minden hó 1-én

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 59.
 (volt Magyar-utca) — Telefon 484.

Parlamenti választások

Az Averescu-kormány váratlan csufos bukása óta a választások zajával, izgalmával van tele az ország. Az Amszterdamhoz csatlakozott romániai szervezett munkásság politikai pártja, a *romániai szociáldemokrata párt* is résztvesz a választásokban, hogy beküldje képviselőjét abba a törvényhozásba, amelyben az ország sorsát intézik, amelyben

eddig rólunk-nélkülünk határoztak.

Mert az ország sorsában benne van a mi sorsunk, a dolgozó nép sorsa is. Minden erőnkkel meg kell tehát feszítenünk, minden áldozatot meg kell hoznunk, hogy végre ne csak a papok, földbirtokosok, gyárosok, bankigazgatók és mindenféle politikai kalandorok és panamisták hozzák a törvényeket, hanem *a munkásság képviselői is beleszólhassanak* abba.

Államban élünk s az állam hatalmának mindnyájan alá vagyunk vetve, akik ennek területén dolgozunk és keressük a boldogulást. Sorsunk tehát attól függ, hogy az államhatalom, amelynek nagysága és korlátlanága mellett az egyén ereje eltöprel, miként viselkedik velünk szemben. Más szóval attól, hogy kik és miként gyakorolják az államhatalmat. Az államhatalom gyakorlásának szervei parlamentáris országokban a törvényhozás, kormányzás és igazságszolgáltatás. Legfontosabb a törvényhozás, mert ez határozza meg az ország alkotmányos rendjét, ez szabályozza a polgárok jogait, kötelességeit, életviszonyait s ez ellenőrzi a kormány működését és végül ez fejezi ki a nép akaratát, föltéve természetesen, hogy a nép igazi képviselői benn ülnek a törvényhozás termében.

A romániai választójogi törvényt úgy tötötték össze Bratianuék, hogy a nép igazi képviselői, a munkásosztály, számához s politikai, gazdasági és társadalmi jelentőségéhez képest, aránytalanul csekély számban és így is csak nagy nehézségek árán juthassanak a parlamentbe. Olyan jól sikerült nekik megcsinálni ezt a törvényt, hogy pl. a most szétkergetett parlamentben egyetlenegy munkásképviselő sem volt, az azelőttiben pedig éppen csak egy került bele hirmondónak.

Az emberi természet alapvonása az önzés. Nyilvánvaló, hogy akik a törvényhozásban ülnek, olyan törvényeket hoznak, amelyek nekik és osztályuknak kedvezőek. Ettől csak akkor és annyiban térnek el, ha a törvényhozásból kizárt tömegek nyomása kényszeríti őket, mint ezt a történelem sok példája mutatja. E nyomás elhárítására szolgál azonban az állam fegyveres ereje, amelyet az államhatalom urai mindig alkalmaznak a jogfosztott nép ellen, amikor ez a maga jogait, érdekeit akarja megvédeni az osztályállamban. És a fegyveres erő, a militarizmus rendszerint elnyomja a feltörekvő nép mozgalmait, amelyek, ha a hatalom arra kényszeríti, csak forradalomban juthattak diadalra.

Mi őszintén megvalljuk, nem kívánjuk a hatalom és nép között a fegyveres összeütközést, mert éppen elég volt már a vérontásból s a jobb- és baloldali tulzásokból.

A szociáldemokrata párt már neve szerint is a demokratikus politika híve s a törvényhozásban akarja a nép jogait érvényesíteni, érdekeit képviselni.

A király azért bocsátotta el az Averescu-kormányt, hogy olyan kormány alakuljon, amely a közelgő nehéz időkkel szemben az ország

békéjét és rendjét biztosítani tudja. Ezért akarta, hogy az ország két nagy polgári pártja együttesen alakítson kormányt. Ez nem sikerült. Nem kutatjuk, hogy miért. De azt állíthatjuk, hogy

az ország békéjét és rendjét két párt megegyezésénél és koalíciós kormányzásánál sokkal jobban biztosítja az, ha az ország társadalmának minden rétege, minden osztálya, minden érdekcsoportja képviselőjez jut a törvényhozásban.

Amikor Bratianu tiszta és szabadválasztásokat ígért, akkor azt ígéri, hogy ő megnyitja az utat a népakaratnak.

A multak után nem sok bizalmunk lehet a liberálisokhoz, de talán a király kívánságára és a józan ész szavára hallgatva mégis tartózkodni fog a kormány azoktól a szörnyű erőszakosságoktól és gyalázatos törvénytíprásoktól, amelyekkel eddig megakadályozták Romániában, hogy a munkásosztály parlamenti képviselőjez jusson.

Románia szociáldemokrata pártja ebben a reményben indul a választási küzdelemben, hogy törvényes eszközökkel parlamenti képviseletet szerezzen a munkásosztálynak.

Természetes, hogy ebben a küzdelemben elsősorban a szervezett munkásságnak, a szakszervezeteknek kell tömör és elszánt hadsorokban fölvonulniok.

Számtalanszor rámutattunk már arra, hogy a modern osztályharcos munkásmozgalom éltető gyökere a szakszervezetekben van, azonban a szabad fejlődést, az erősödést és gyümölcsözést csak az biztosítja, ha a politikai jog és szabadság napja szórja sugarait szakszervezeteinkre. Más szóval, nem elég, ha a munkásság csak gazdasági mozgalmat csinál, ki kell vennünk részünket a politikai mozgalmából is, mert csak ha politikai jogaink vannak, tudjuk biztosítani szakszervezeteink szabad működését, tudjuk megvédeni a gazdasági harcokban kiküzdött vívmányainkat.

Ugyanis, mint minden életviszonyainkat, úgy a munkás és tőkés közötti viszonyt, tehát a munkabért, a munkaföltételeket, a munkásvédelmet, a szociálpolitikai intézményeket, a munkásbiztosítást, végső fokon a törvényhozás szabályozza. Már most, ha mi nem vagyunk bent a törvényhozásban, akkor a mi hozzászólásunk nélkül alkotják meg mindazokat a törvényeket, amelyek ezeket a munkásosztály életérdekeibe vágó kérdéseket és intézményeket szabályozzák. De nemcsak közvetlenül a munkásságot érintő törvényekhez, hanem valamennyi más törvényjavaslathoz is hozzá kell szólnunk a munkásság érdekei szempontjából. Mert nagyon közelről érintenek bennünket pl. a költségvetési törvények, amelyek azt határozzák meg, hogy az ország jövedelmét mire fordítja a kormány, közelről érdekelnek bennünket az adó- és vámtörvények, mert ezektől függ létfontosságunk és megélhetésünk.

Egy szóval

a proletárság sorsa az államhatalom kezelésétől, elsősorban tehát a törvényhozás működésétől, annak összetételétől függ.

Teljes erőnkkel bele kell tehát vetnünk magunkat a választási küzdelemben. A liberális törvény már azzal is megnehezíti a mi győzelmünket, hogy választási költségek címén olyan óriási összegek letébehelyezésére kényszeríti a pártokat, amelyek a mi anyagi erőinket messze túl-

haladják. Ezért nem is tudunk az ország minden területében jelölteket állítani, annál komolyabb erkölcsi kötelességünk tehát végső elszántsággal harcolni ott, ahol jelöltjeink vannak. Minden szervezett munkás tartsa *becsületbeli kötelességének*, hogy a rendelkezésünkre álló csekély idő alatt nemcsak munkástestvéreit, hanem a földművesek, kispolgárok, tisztviselők, alkalmazottak és szabadfoglalkozásuak minél nagyobb tömegét győzze meg a szocializmus igazságáról, győzze meg arról, hogy

csak a szociáldemokrata képviselőktől remélhetik a parlamentben a munkájukból élő társadalmi osztályok érdekeinek bátor és becsületes szolgálatát.

Az élőszo minden hatalmával gyarapítani kell tehát a szociáldemokrata jelöltekre szavazók tömegét, mert minél erősebb lesz a szociáldemokrata képviselők tábora a parlamentben, annál hamarabb jut diadalra az egész országban a munkásosztály és a dolgozók társadalmá.

Ez alatt a rövid idő alatt

minden szervezett munkás áldozatot és fáradságot nem ismerő, semmitől vissza nem riadó politikai agitátor legyen,

hogy minél több szociáldemokrata szavazat hulljon az urnákba és minél több szociáldemokrata képviselő hatoljon be az osztályállam fellegvárába, a bukaresti parlamentbe.

A negyedik rendes Nemzetközi Szakszervezeti Kongresszus

folyó évi augusztus hó 1—6 napjai között tartja üléseit Párisban és a kongresszus napirendje a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Mandátum-vizsgáló és más bizottságok választása.
3. A vezetőség, a pénztáros és ellenőrök jelentései.
4. A nemzetközi szakszervezeti szövetség szervezeteinek kiépítése.
5. Alkalmazottak, hivatalnokok és szabadfoglalkozásuak a szakszervezeti mozgalomban.
6. Nemzetközi segítség bérharcoknál.
7. Alapszabály-módosítások.
8. Indítványok.
9. Nemzetközi harc a 8 órás munkanapért.
10. A világgazdasági helyzet.
11. A leszerelés kérdése s harc a háboru és militarizmus ellen.
12. Választások.

Julius 29. és 30-án délelőtt lesz a szervezett munkásnők és a szakmai titkárságok nemzetközi értekezlete, július 30-án délután és július 31-én a nemzetközi szakszervezeti szövetség választmányi ülése.

A munkásnő-értekezlet napirendje a következő:

1. Munkásnővédelem.
2. A női munka közgazdasági jelentősége.
3. Az otthoni munka.

*

A kongresszusra beérkezett *indítványok* közül kiemeljük a következőket:

Az Internacionálé székhelyére vonatkozólag Nagybritannia javasolja, hogy azt Brüsszelbe, Svájc pedig, hogy valamely más országba helyezték át.

A vezetőség tekintetében a központ javasolja, hogy az eddigi három alelnök helyett négyet válasszanak az öt csoportba osztott országos szervezetek. Az öt csoport a következő: angol, német, latin, skandináv és balti, szláv és balkán csoport. Javasolja továbbá, hogy az eddigi három egyenjogu titkár helyett egy főtitkárt s egy vagy több titkárt válasszanak.

A világgazdasági konferencia eredménye

Május hó 25-től kezdve három héten át folytatta tanácskozásait Genfben a világgazdasági konferencia. A tárgyalások jelentőségéről csak a jövő mondhat végleges ítéletet, mert hiszen ez a konferencia csak a szakértőkből: a vállalkozók, az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság s végül szerény mértékben a munkásszervezetek képviselőiből állott. 140 küldött közül a szervezett munkásságnak csak 18 képviselője volt ott. A konferencia tagjai azonban nem voltak országaiknak politikai képviselői, tehát csak közvetve tudnak majd hatni a konferencián kialakult álláspontok érvényesítésére.

A konferencia három fő kérdéssel foglalkozott: a kereskedelmi politika, az ipari szervezkedés, különösen a kartellek kifejlődése és az agrárpolitika kérdéseivel.

Mint hogy a lefolyt eszmecsere és a megállapított követelések csak a kereskedelmi politika kérdésében alakultak ki teljes erővel és határozottsággal, a konferenciának csak ezen a téren tulajdoníthatunk jelentőséget.

A kartellét majdnem úgy tüntették fel, mint az európai gazdasági válság gyógyszerét, a szervezett munkásság képviselői azonban ezzel szemben követelték a kartellek ellenőrzését állami keretekben és nemzetközi alapon, mert a kartellek a kapitalista fejlődés eszközei, amelyek bizonyos körülmények között a védvamos politikát szolgálhatják s így a nagy fogyasztó tömegek érdekeit sértik.

A mezőgazdasági kérdésben nem ment tovább a konferencia enyhe frázisoknál és csak tudományos értékű statisztikai adatgyűjtés szükségességének hangoztatásánál.

Határozott állást tehát csak a kereskedelmi politika kérdésében foglalt el a konferencia, amikor megállapította, hogy a külkereskedelem védvamos akadályai nehezítik meg a háboru utáni világgazdaság talpraállását. Ez a megállapítás nem új dolog ugyan, de világos állásfoglalás az elzárkózás politikája a még folyton tartó gazdasági harc, a vámsorompók mind magasabbra emelése ellen s a nemzetközi kereskedelmi forgalom nagyobb szabadsága és a népeknek a nemzetközi kereskedelemben való egyenlősége érdekében. Mint hogy a konferenciának erre vonatkozó anyaga a népszövetségi tanács elé kerül, így legalább néhány európai nép gyakorlati kereskedelmi politikájára bizonyos befolyással lehet. De remélhető, hogy a szakértők saját hazájukban ugyanazokat az elveket fogják hirdetni, mint Genfben s ezzel elő fogják mozdítani a kereskedelem nemzetközi szabadságát, ami végeredményében a fogyasztás olcsóbb és könnyebb ellátására vezet.

Ami a szervezett munkásság képviselőinek szerepét illeti, mindenekelőtt nagyfontosságú, hogy érvényt tudtak szerezni annak a szocialista fölfogásnak, mely szerint a béke fönntartása lényegileg a gazdasági politika alakulásától, a gazdasági érdekellentétek kiegyenlítésétől függ s mely szerint az olyan békepolitika, amely a gazdasági surlódásokra nincs figyelemmel, már eleve meddősegre van kárhóztatva.

Mint hogy a szervezett munkások minden országban a nemzetközi szolidaritás gondolatának pionirjai s mint hogy a modern gazdaságnak a világgazdaságba való átmenetét mindig a haladás jelenségének tekintették, nagyon természetes, hogy mindenütt közreműködnek, ahol a legkisebb közeledés is remélhető az országhatárok fölött kifejlődő gazdasági politikához. S ha az aránylag csekélyszámu munkásküldöttek ennek a fölfogásnak érvényt tudtak szerezni, az a belső igazság erején kívül annak is köszönhető, hogy a munkásküldöttek voltak a konferencián az egyedüliek, akik nemzetközi alapon egységes csoportot alkotva működtek. Az egyes országok delegációi a kérdéseket saját maguk körében készítették elő, míg a második Internacionálé és az amszterdami Szakszervezeti Internacionálé alapján álló küldöttek nemzeti különbségre való tekintet nélkül egységes álláspontot helyezkedtek. Ez a taktika megmutatta a nemzeti csoportosulással szemben a szociális csoportosulás előnyét. Bármily hideg kritikával kell tehát kellő értékére szállítani le a nemzetközi konferenciák szinpadai külsőségeit, annyit meg kell állapítanunk, hogy ezeken a konferenciákon a nemzetközi élet formáinak kialakulását látjuk s így a szervezett munkásságnak, amely csak nemzetközi alapon

küzdhet a siker reményével a proletárság föl-szabadításáért, élénk érdeklődéssel kell kísérnie az eszméknek ezt a nemzetközi harcát és teljes erejével részt kell abban vennie, hogy a gyakorlati békepolitikát minél előbb diadalra juttassuk.

A munkás és az ujság

Szomorú dolog, hogy a munkások még mindig polgári lapokat olvasnak, amelyek legtöbbször határozott ellenségei a munkásszövetségnek s legjobb esetben is csak üzleti érdekből, előfizetőfogságból hallatnak munkásbarát hangokat. Sajnos, nálunk Romániában még mindig nem tudtuk a munkássajtót olyan színvonalra emelni, hogy kielégíthessük azoknak a munkásoknak igényeit, akik kulturában és a közügyek iránti érdeklődésben már annyira haladtak, hogy napilapot olvasnak.

Mindenesetre elsősorban pártunk legfőbb feladata, hogy a szociáldemokrata napilapot megteremtse, most azonban a szakszervezeti sajtó fontosságával kívánunk foglalkozni.

A munkaerő fokozott kiaknázására irányuló újabb törekvés, amely mind jobban terjed és erősödik a kapitalista körökben, azzal fenyeget, hogy meggyöngíti a szervezett munkásság szellemi fejlődését, csökkenti kulturális igényének kielégítését, mert amit racionalizálásnak neveznek, az nem egyéb, mint a munkást géppé alacsonyító kiuzsorázása a munkaerőnek s ezzel a munkás szellemi eltompítása.

Az ilyképpen testileg agyoncsigázott, szellemileg eltompított munkás, akit otthon a mindennapi kenyér gondjai fogadnak, hogyan lehessen öntudatos, küzdő katonája az osztályharcnak? Pédig enélkül nem érhetjük el a munkásszövetség sorsának javítását. Éppen ezért az izmok és idegek utolsó erejét is meg kell feszítenie minden munkásnak, hogy szellemi fejlődése meg ne akadjon. Ennek a célnak legfőbb eszköze a szakszervezeti lap. Ez nyújtja elsősorban azt a szellemi táplálékot, amely minden szakmai munkás számára hozzáférhető. Önmaga iránti kötelessége tehát minden munkásnak, hogy szakszervezeti lapját figyelmesen elolvassa s ne kövesse el önmaga ellen azt a bűnt, hogy olvasatlanul dobja félre.

De ez még nem elég. Fontos szerepe van a szaklapnak a szervezeten munkások fölvilágosítására. Az orruk elé kell tartani, föl kell hívni figyelmüket egyes cikkekre, amelyek alkalmasak arra, hogy őket a szervezkedés szükségességéről és hasznáról, a szolidaritás fontosságáról meggyőzzék. Sokszor előfordul, hogy olyan munkások bírálják a szakszervezet működését, akik ebben sohasem vettek részt, erről tehát helyes fölfogásuk nem is lehet. Ezeknek meg kell magyarázni, hogy sokkal könnyebb kényelmesen félrehúzódni és kritizálni, mint tanulni és dolgozni s a szaklap egy-egy cikkéből könnyen meg lehet cáfolni üres handabandázásaikat. Az egész napi munkában elfáradt szaktárostól nem kívánhatjuk, hogy ő maga állítsa össze a vitakozáshoz szükséges érveket, de annyit megtehet mindenki, hogy elolvassa a szaklap cikkeit és az ezekben foglalt érveket és adatokat fölhasználja mindazoknak az igazságoknak alátámasztására, amelyeket a szervezeten munkások meggyőzésére mindenütt hirdetniük kell.

Föl kell használni továbbá a szaklapot a nők fölvilágosítására is, úgy a munkahelyen, mint a családban. Sok szaktársnak a gazdasági és politikai mozgalomban való részvételét akadályozza a munkásmozgalommal szemben érzéketlen, a papos népbudítás hatása alól föl nem szabadult feleség vagy anya, nőtestvér értelmetlensége és ridegsége. Ezeket a női családtagokat éppen úgy higgadtan, jóindulattal és türelemmel föl kell világosítani és meg kell nyerni a szocializmus eszméi számára, mint a dolgozó munkásközt. A szaklap cikkei nagyon

A szociáldemokrata listák jele a háromszög

E jellel győznünk kell! E jelre szavazzatok!

alkalmasak erre a célra is, mert rámutatnak a tőke és munka harcára és arra, hogy ebben a harcban csakis szervezkedéssel, összetartással győzhessünk.

Minden szaktárs tekintse tehát a szaklapot olyan tanítóknak, akitől nemcsak önmaga tanulhat, hanem akinek a tanításait közölnie kell mindazokkal, akik között megfordul, akik között él és akik még nincsenek meggyőződve arról, hogy osztálytudatos munkásmozgalom és szervezkedés nélkül nem boldogulhatunk.

A Vas- és Fémmunkások Nemzetközi Szövetségének kongresszusa

A Vas- és Fémmunkások Nemzetközi Szövetsége 1927 augusztus 8-án, hétfőn délután 2 órakor és a következő napokon (előreláthatóan 3-4 napig) Párisban Franciaország magánmérnökei szövetségének (Société des Ingénieurs Civils) épületében Rue Blanche 19, Paris (IXe) kongresszust tart a következő napirenddel:

1. A kongresszus megalakítása és a kongresszus irodájának megválasztása.
2. a) Megnyitás és üdvözlés;
b) A napirend elfogadása;
c) Az ügyrend megállapítása és a kongresszus munkáinak beosztása;
d.) A mandátumok és számadások megvizsgálására bizottságok választása;
3. Jelentések:
a) Titkári jelentés;
b) Pénztári jelentés;
c) A járulékok megállapítása;
d) Szövetségi alapszabályok (esetleges revízió);
e) Statisztikai jelentések és a hivatalos lap (Mitteilungsblatt).
4. Az észak-amerikai egyesült államokban járt küldöttség jelentése; előadó: J. T. Brownline, London.
5. Állásfoglalás a nemzetközi kartellekkel szemben. Előadó: Georg Reichel, Stuttgart.
6. Munkaidő és nemzetközi segítség. Előadó: Henri Labe, Páris.
7. Jelentés a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség kongresszusáról. (Ezzel kapcsolatban a szakmai titkárságok viszonya a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetséghez.)
8. A szövetség székhelyének megállapítása és a titkár megválasztása.
9. A végrehajtóbizottság megválasztása.
10. Esetleges indítványok.

A kongresszus egybehívása és az indítványozás a szövetségi alapszabályok 33. 34. és 35. szakaszai értelmében történik. A 33-ik szakasz 2-ik pontja így hangzik:

„A jelentéseket és indítványokat, amelyeket a kongresszus elé kell terjeszteni, a kongresszus előtt négy hónappal kell a titkárhoz benyújtani. A titkár köteles az összes indítványokat a szövetséghez csatlakozott szervezetekkel oly időben közölni, hogy ezek az indítványokat legalább két hónappal a kongresszus előtt tagjaikkal közölhessék.”

Hatvanéves a dinamógép

A sok gép közül, amit az emberi ész az utóbbi száz évben föltalált, egy sem gyakorolt oly nagy átalakító hatást a gazdasági életre, mint a dinamógép.

Faraday jött rá, hogy ha egy drótot oly módon vezetünk keresztül egy mágneses mezőn, hogy a drót a mágneses áram erővonalát mozgásával átvágja, villamos áram keletkezik, amely a mező erővonalának és a drót mozgásának irányában futhat le. Az áramkeletkezés ezen a módján alapulnak a mágneses-villamos és dinamó-villamos gépek. A mágnesvillamos áramok gyöngék voltak, mert megszakítás nélküli mágneseket alkalmaztak, amelyeknek erejét nem lehet tetszésszerint fokozni. Werner v. Siemens jött először a gondolatra, hogy ezeket az állandó mágneseket elektromágnessel helyettesítse. 1867-ben, tehát hatvan évvel ezelőtt oldotta meg azt a feladatot, hogy az elektromágnessel fölszerelt géppel termelt áramot géphajtásra használja. Az elektromágnes vasmagvában mindig van valami delejesség. Ilyképpen a mágnesen elvezetett rézvezetékben áram keletkezik. Ez az áram erősíti a mágnes delejességét, a delejesség viszont erősíti az áramot és így néhány fordulat után erős áram keletkezik. Az első kísérleteknél alkalmazott galvanometert a keletkezett elektronok elpusztították, ami az áram erősségét mutatta. Az áram és magnetizmus kölcsönös erősödésének módját nevezte Siemens dinamó-elektrikus elvnek. A dinamó görögül erőt jelent.

